

Öğrenme Yönetim Sistemi Kullanılabilirlik İncelemesi; Gazi İngilizce Dil Okulu Örneği

Onur Sami TURAN¹, Mehmet Rahmi CANAL²

¹Uzaktan Eğitim Meslek Yüksek Okulu, Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye

²Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi Bölümü, Teknik Eğitim Fakültesi, Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye

onursami@gazi.edu.tr, mrcanal@gazi.edu.tr

(Geliş/Received: 11.08.2011, Kabul/Accepted: 17.10.2011)

Özet— E-Öğrenme günümüzde özellikle dil eğitimi alanında önemli avantajlar sağlamaktadır. Bu avantajlar beraberinde talebi getirirken bu hizmeti sunanlar da eğitim verimliliğini arttırmak adına e-öğrenme ortamlarının gelişmesini ve kullanıcı etkileşiminin artırılmasını sağlamayı hedeflemektedir. Bu çalışmada uzaktan eğitim sistemi ile eğitim veren Gazi Üniversitesi İngilizce Dil Okulu tarafından kullanılan öğrenme yönetim sistemi web siteleri kullanılabilirlik ilkeleri göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Bu inceleme ile temel alınan ölçek doğrultusunda kıyaslanarak sitenin kullanılabilirliğinin kullanıcı görüşleri neticesinde orta düzeyde olduğu değerlendirilmiş ve sistemin gelişimine katkıda bulunabilmek adına öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler— Web tabanlı dil eğitimi, uzaktan eğitim, öğrenme yönetim sistemi, kullanılabilirlik

Usability Study of Learning Management System; Example of the Gazi English Language School

Abstract— E-learning has many advantages in the field of foreign language learning in our day. While these advantages are in demand, those who provide this service are also aiming at raising interaction level of users and developing e-learning environment so as to improve efficiency. In this study, learning management system used in Gazi University Distance Education Language School is analyzed in terms of principles of the web site usability. With this analysis, the usability of the site is assessed as a mid-level by taking users' views into consideration in accordance with the scale used and in order to improve the site, some suggestions are offered.

Keywords— Web based language learning, distance education, learning management system, usability

1. GİRİŞ

Uzaktan eğitim zaman ve mekândan bağımsız yapısı, getirdiği geniş kaynak, esnek eğitim içeriği ve düşük maliyetler nedeni ile oldukça tercih edilen bir eğitim yöntemidir. Uzaktan eğitim verebilecek sistemlerin genel özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- Küresel düzeyde eğitim verebilme imkânı,
- Değişik zekâ, öğrenme kabiliyetleri ve öğrenme alışkanlıklarına göre uyarlanabilme,
- Bireylere göre özelleştirilebilme,
- Geleneksel eğitime uygun olmayan insanlara eğitim sunabilme imkânı,
- Büyük kitlelerin bir ürüne olan ihtiyacını karşılayabilme,
- Eğitim alanlara ve eğitmenlere sunulan hareket imkânı,
- Teknolojik imkânlar sayesinde hızlı geri bildirimler alabilme,

- Maliyet avantajları [1].

Uzaktan eğitim, öğrenen ile öğretmenin fiziksel olarak birbirinden uzakta olduğu bir eğitim biçimidir. Uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil öğretimi diğer alanlardan çok daha önce uygulanmaya başlamıştır. Bunun nedenlerinden biri yabancı dil öğrenmeye duyulan yoğun gereksinim, yani talep, bir diğeri ise uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil öğrenimine yönelik materyalin çokluğu olmuştur. Uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil öğretiminde 3 temel öge bulunmaktadır.

- Öğreten, uzaktan eğitim için gerekli alt yapıyı hazırlar.
- Öğrenen, kendisine uygun bir öğrenme stratejisi belirler.
- Ortam seçilir, seçilen ortama göre uygun materyal kullanılır [2].

Dil eğitimi için uzaktan eğitim ortamı olarak internetin kullanılması; iletişim ile dil bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi, sınıf içi etkileşimi arttırması, özgün materyal sunması yolu ile yabancı dil eğitimine yeni boyutlar ve fırsatlar eklemiştir. Bir başka değişle internet, doğal ve gerçek bir dil öğrenme ortamı olarak İngilizce öğrenenlerin bilgi ve becerilerini geliştirmesi için önemli bir potansiyel olarak karşımıza çıkmaktadır [3].

Uzaktan eğitimin dil eğitimi için oldukça fazla tercih edilmesi beraberinde eğitim verilen ortamın amaca uygun ve insan bilgisayar etkileşimi açısından verimli olması ihtiyacını getirir. E-öğrenme ortamları; eğitim alanlar ile eğitimcileri bir araya getiren, ders içeriklerine ve sanal sınıf uygulamalarına erişimi sağlayan, eğitim alanlar ile eğitimcilerin değerlendirilebildiği ve diğer tüm eğitim faaliyetlerinin planlanarak gerçekleştirilebildiği ortamlardır. Tüm eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilebildiği böyle ortamlar Öğrenme Yönetim Sistemi (ÖYS) olarak adlandırılır. Bu çalışmada mevcut öğrenme yönetim sistemi kullanılabilirlik açısından incelenecektir.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1. Çalışma Grubu:

Kullanılan veri toplama aracı Gazi Üniversitesi İngilizce Dil Okulu kullanıcılarına açılmış ve gönüllülük esasına göre 108 katılımcı ankete cevap vermiştir. Uygulanan ankete cevap verenlerin yaş grubu ve cinsiyet frekans dağılımı aşağıda Tablo-1 ve Tablo-2'de verilmiştir.

Tablo 1. Yaş grubu frekans tablosu

Yaş Grubu	Adet
0-18	2
19-25	16
26-35	48
36-45	36
46 ve üzeri	6
Toplam	108

Tablo2. Cinsiyet frekans dağılımı

Cinsiyet	Kadın	Erkek	Toplam
Adet	48	60	108

2.2. Veri Toplama Araçları

Alan yazın tarandığında kullanılabilirliğin *Etkililik*, *Etkinlik*, *Öğrenilebilirlik*, *Verimlilik* ve *Kullanıcı Tatmini* başlıklarını içerdiği görülmektedir [4].

Web sitelerinin kullanılabilirliği söz konusu olduğunda ise; Gezinme Kolaylığı, Tasarım, Erişim Kolaylığı ve Kullanım Kolaylığı başlıkları ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada Öğrenme Yönetim Sisteminin kullanılabilirliğinin ölçülebilmesi için uygulanan “*Web Sitesi Kullanılabilirlik Ölçeği* [4]” Gazi İngilizce Dil Okulu Öğrenme Yönetim Sistemini bu yönleri ile kullanıcı görüşleri doğrultusunda değerlendirmektedir.

Kullanılan ölçeğin geçerlilik testlerinin ve güvenilirlik analizleri yine bir öğrenme yönetim sisteminde yapılarak, etkinliğinin kanıtlanması bu çalışmada kullanılmasında en önemli tercih nedenidir.

Ölçek beşli likert tipidir. Ölçek temelli sorulara katılımcıların ‘*Kesinlikle Katılmıyorum*’, ‘*Katılmıyorum*’, ‘*Kararsızım*’, ‘*Katılıyorum*’, ‘*Kesinlikle Katılıyorum*’ cevaplarından kendilerine en uygun olan cevabı vermeleri istenmiş ve bu cevaplar 1’den 5’e kadar puanlandırılarak istatistiksel analiz aşamasında kullanılmıştır.

Bunun yanında kullanıcılara açık uçlu sorular yöneltilmiş, sistemi bir değerlendirme puanı vermeleri istenmiş ve gelen yanıtlar neticesinde önerilerde bulunulmuştur.

Anket sorularının gruplandırılması ve soru gruplarının temel hedefleri;

Kullanıcı Gruplayıcı Sorular;

Bu başlık altındaki soruların temel hedefi istatistiksel analiz aşamasında yapılacak değerlendirmeler için gözlem grupları oluşturmaktır. Cinsiyet ve yaş bilgileri ile kullanıcıların sistemden haberdar olma şekillerini gruplayan toplam üç sorudan oluşur.

Web Sitesi Kullanılabilirlik Ölçeği soruları;

Kılıç-Çakmak ve arkadaşları [4] tarafından geliştirilen ölçekten yararlanılarak hazırlanan sorular ile kullanıcıların sistemi; *Gezinme Kolaylığı*, *Tasarım*, *Erişim Kolaylığı* ve *Kullanım Kolaylığı* açısından değerlendirmeleri istenmiştir.

Açık Uçlu Sorular;

Anketin sonuna eklenen açık uçlu sorular yardımı ile kullanıcıların Öğrenme Yönetim Sistemi hakkında genel yorumları alınmış ve sisteme kullanılabilirlik açısından neler eklenmeli şeklinde sorulmuştur. Ayrıca bu bölümde kullanıcıların sistemi 10 puan üzerinden değerlendirmeleri istenmiştir.

3. BULGULAR

Temel alınan ölçek doğrultusunda anket sorularına verilen cevapların ortalamaları Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Soru gruplarına göre ortalama puanlar

Soru Grubu	Ortalama Puan
<i>Gezinme Kolaylığı</i>	34,01
<i>Tasarım</i>	24,33
<i>Erişim Kolaylığı</i>	11,54
<i>Kullanım Kolaylığı</i>	15,39
<i>Genel Kullanılabilirlik</i>	85,28

Ortalama puanlar göz önünde bulundurulduğunda Web Sitesi Kullanılabilirlik Ölçeği referans aralıklarına göre Gazi İngilizce Dil Okulu Öğrenme Yönetim Sistemi *Gezinme Kolaylığı*, *Tasarım*, *Erişim Kolaylığı*, *Kullanım*

Kolaylığı ve Genel Kullanılabilirlik düzeyleri “Orta” olarak belirlenmiştir.

Kullanıcıların anketten elde ettikleri toplam puan ile kullanıcılardan sistem geneli için verilmesi istenilen puan arasında ilişkiyi tespit edebilmek için korelasyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonucu Tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4. Korelasyon Analizi Sonucu

		Kullanıcı Puanı	Toplam Puan
Kullanıcı Puanı	Pearson Corelation	1	0,419
	N	108	108

Analiz sonucu, kullanıcıların sistem için verdikleri değerlendirme puanı ile anket sorularına verdikleri cevaplar arasında pozitif yönde ve orta düzeyde ($r=0,419$) bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Anket sorularına kullanıcılar tarafından verilen cevapların puan ortalamalarının baz alınarak incelenmesi sonucu Öğrenme Yönetim Sisteminin eksik noktaları ve başarılı noktaları aşağıdaki gibi listelenebilir. Burada değerlendirme kriteri sorulara verilen cevapların puan ortalamalarıdır. Ortalama puanı 3’ten küçük olan soruların belirlediği özellikler sistemin olumsuz yönleri olarak değerlendirilmektedir. Sistemin olumsuz olarak değerlendirilen yönleri ve olumsuz değerlendirme yapan kullanıcıların oranı aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Sistem hızlı yüklenmiyor. ($\bar{X} = 30,55$)
- Bağlantı sorunları yaşanabiliyor. ($\bar{X} = 43,51$)
- Farklı tarayıcılarda uyum sorunları yaşanıyor. ($\bar{X} = 34,25$)
- Farklı ekran çözünürlüklerinde sorun yaşanabiliyor. ($\bar{X} = 31,48$)
- ÖYS kullanıcılar tarafından karmaşık bulunuyor. ($\bar{X} = 75,00$)
- ÖYS’yi kullanmayı öğrenmek zaman alıyor. ($\bar{X} = 81,48$)
- İçerikte tamamlanmamış bölümler var. ($\bar{X} = 50,92$)
- Kullanıcılar teknik desteye ihtiyaç duyabiliyor. ($\bar{X} = 70,37$)

En yüksek ortalama puana sahip sorular aşağıdaki gibidir, burada sistemin kullanılabilirlik açısından güçlü yanları gözlemlenebilir;

- ÖYS’de, site haritası, gezinme çubuğu, önceki ve sonraki sayfaya geçiş gibi gezinmeye yardımcı araçlar bulunmaktadır. ($\bar{X} = 86,11$)
- ÖYS’de arkaplan rengi okumayı kolaylaştırıyor. ($\bar{X} = 86,11$)
- ÖYS’de, menülerdeki başlıklar ile içerik tutarlı. ($\bar{X} = 81,48$)
- ÖYS’de yazı tipi ve büyüklüğü okumayı kolaylaştırıyor. ($\bar{X} = 81,48$)
- ÖYS’de kullanılan yazı tipleri tutarlıdır. ($\bar{X} = 81,48$)

Cinsiyet ve yaş grubu arasında kullanılabilirlik açısından anlamlı bir ilişki olup olmadığının incelenmesi açısından tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır [5,6]. Analiz sonuçları Tablo 5’de verilmektedir.

Tablo 5. Cinsiyet faktörüne göre ANOVA tablosu

		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Tasarım	Gruplar Arası	714,150	1	714,150	15,857	0.000
	Grup İçi	4773,850	106	45,03		
	Toplam	5488,000	107			
Erişim Kolaylığı	Gruplar Arası	51,956	1	51,036	2,832	0,095
	Grup İçi	1944,812	106	18,378		
	Toplam	1996,769	107			
Kullanım Kolaylığı	Gruplar Arası	25,134	1	25,134	1,125	0,291
	Grup İçi	2368,746	106	22,347		
	Toplam	2393,880	107			
Gezinme Kolaylığı	Gruplar Arası	687,945	1	687,945	9,017	0,03
	Grup İçi	8087,046	106	76,293		
	Toplam	8774,991	107			

Analiz sonuçları incelendiğinde *Tasarım ve Kullanım Kolaylığı* faktörleri bakımından cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bayanlar sistemi bu faktörler bakımından daha olumlu değerlendirdikleri gözlemlenmiştir.

Kullanıcıların yaş gruplarına göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 6’da verilmektedir. Tablo-6 incelendiğinde Erişim Kolaylığı faktöründen alınan puanların yaş gruplarına göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($P = 0.021 < 0.05$).

Bu farklılığın hangi yaş gurupları arasında olduğunu analiz edebilmek için Tukey ve Bonferroni testleri uygulanmıştır [5,6]. Bu iki testinde aynı sonucu verdiği gözlemlenmiştir.

Tukey testi sonucuna göre 26-35 yaş grubu ile 36-45 yaş grubu arasında Öğrenme Yönetim Sisteminin *Erişim Kolaylığı* bakımından değerlendirilmesinde anlamlı bir farklılık vardır. Ortalamalar incelendiğinde 36-45 yaş grubunun 26-35 yaş grubuna göre sistemi *Erişim Kolaylığı* bakımından daha olumlu değerlendirdiği görülmüştür.

Uygulanan anketin son bölümünde bulunan açık uçlu sorulara kullanıcıların verdiği cevaplar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Bu kapsamda elde edilen veriler aşağıdaki gibidir. Bu veriler tasarımcılara ve yöneticilere sistemin iyileştirilebilmesi açısından tavsiye niteliğinde olabilir.

Tablo 6. Yaş grubuna faktörüne göre ANOVA tablosu

		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Tasarım	Gruplar Arası	281,861	4	70,465	1,394	0,241
	Grup İçi	5206,139	103	50,545		
	Toplam	5488,000	107			
Erişim Kolaylığı	Gruplar Arası	209,400	4	52,350	3,017	0,021
	Grup İçi	1787,368	103	17,353		
	Toplam	1996,769	107			
Kullanım Kolaylığı	Gruplar Arası	176,262	4	44,065	2,047	0,093
	Grup İçi	2217,618	103	21,530		
	Toplam	2393,880	107			
Gezinti Kolaylığı	Gruplar Arası	482,352	4	120,588	1,498	0,208
	Grup İçi	8292,639	103	80,511		
	Toplam	8774,991	107			

Katılımcıların “ÖYS’yi daha rahat ve verimli kullanabilmeniz için neler eklenmelidir?” sorusuna verdikleri cevapların değerlendirilmesi sonucunda elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur:

- Kullanıcılara sunulan sözlük modülünün kaydırma çubuğu hareketi ile yer değiştirmesi kullanılabilirliğini ve verimi arttıracaktır.
- Ünite menülerinin ekranın sağ tarafında alt alta olması erişim kolaylığı sağlayacaktır.
- Sanal sınıf takvimi ve ders kayıtları arşiv menüsünde dersin konusu da yer almalı.
- Sözlük içeriği geliştirilmelidir.
- Çalışma sayfalarında süre sınırlandırılması kaldırılmalıdır.
- Daha fazla Türkçe açıklama olmalıdır.
- ÖYS biraz daha sadeleştirilmelidir.
- Çalışma sayfaları çok dağınık durumda, dilbilgisi ve alıştırmalar bir arada olmalıdır.
- Gramer sayfalarının pop-up şeklinde olması daha iyi olabilir.
- Bağlantı hızının yükseltilmesi daha kolay erişimi sağlayacaktır.

Katılımcıların “ÖYS ile ilgili genel olarak hangi konuda sıkıntı yaşamaktasınız?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgular ise:

- Bazen sayfa yükleme uzun sürüyor ve hata veriyor.
- Ödevlere yazılan cevap mesajları direkt okunmuyor (ödev sayfasına gitmek gerekiyor).
- Ödev yazıp gönderme sayfası doğru çalışmıyor.
- Resim yüklenme problemleri var.
- Ses kayıt problemleri var.
- Yazım hatası kontrol aracının sistemden kaldırılması.

- Sanal sınıflarda bağlantı problemleri yaşanmaktadır.
- Abonelik süresi biteceği zaman önceden haber verilmeli.
- Sistem mobil cihazlarda da kullanılabilir.
- Java uygulamaların yüklenmesi zaman almaktadır. şeklindedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzün bilgi çağı olarak nitelendirilmesi ve eğitimin her yaş ve kesimden insanların temel ihtiyacı olduğu göz önünde bulundurulursa uzaktan eğitim sistemi, teknolojik gelişmeler ve gittikçe artan eğitim ihtiyaçlarının oluşturacağı gereklilikler ile gelişmek zorundadır.

İnsanlar eğitim ihtiyaçlarını karşılanmaya çalışırken sunulacak esnek çalışma saatleri, mekân sınırlamasının kaldırılması ve internet ortamının getirdiği zengin kaynak ve içerik imkânları en önemli tercih nedeni olacaktır. Bu da uzaktan eğitim pazarının gittikçe büyüyeceği ve eğitim talebinde bulunanların daha seçici olacağı anlamına gelmektedir. Uzaktan eğitim almak isteyenler tercihlerini, zengin ve amaca uygun eğitim içeriği ve kullanımı kolay sorunsuz çalışan eğitim ortamından (Öğrenme Yönetim Sistemi’nden) yana kullanacakları şüphesizdir. Bu uzaktan eğitim hizmeti sunmak isteyenleri ve sistem tasarımcılarını daha çok AR-GE çalışması yapmaya yönlendirecektir. Yapılan araştırmanın Gazi İngilizce Dil Okulu Öğrenme Yönetim Sistemi’nin gelişimine katkıda bulunması ve alanında yol gösterici örnekler arasında yer alması beklenmektedir.

Çalışmanın bulgular kısmı aşağıdaki şekilde yorumlanarak sistem eksiklikleri hakkında çeşitli çözüm önerileri sunulabilir.

Yapılan değerlendirmede Gazi Üniversitesi İngilizce Dil Okulu Öğrenme Yönetim Sistemi kullanılabilirliği hakkındaki genel düzey “orta” olarak nitelendirilebilir. Sistem ihtiyaçlara cevap vererek eğitim verimliliğinin artırılabilmesi adına gelişimi devam ettirmek zorundadır. Öğrenme Yönetim Sistemi için geliştirme ve revizyonun hangi yönlerde yapılabileceği hususu bulgulardan yararlanılarak aşağıdaki gibi sıralanabilir.

Gezinti Kolaylığı ve Tasarım;

- Ünite menülerine ekranın sağında yer verilmelidir.
- Farklı tarayıcılar için uyum sorunları giderilmelidir.
- Ödev geri bildirim uyarı mesajları ödevi ve değerlendirmeyi de içermelidir.
- Gramer içeriklerine ulaşım açılır pencereler vasıtası ile daha kolay hale getirilmelidir.

Erişim Kolaylığı;

- Sunucu bant genişliği artırılmalıdır.
- Site içeriğinde bulunan içerik eksiklikleri giderilmelidir.
- Sistem mobil cihazlar tarafından da erişime uygun hale getirilmelidir.

Ayrıca bulgular kısmında elde edilen; bayanların Öğrenme Yönetim Sistemini erkeklere göre Tasarım ve Gezinme Kolaylığı bakımından daha olumlu değerlendirmesi sonucu ile Işık ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada; bayanların uzaktan eğitime bakış açılarının daha olumlu bulunması ve sosyal-ekonomik nedenlerle uzaktan eğitim yolu ile eğitim görmeye daha sıcak bakmaları sonucu [7] bir arada değerlendirilerek yeni bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- [1] L. Sherry, Issues in distance learning, *International Journal of Educational Telecommunications*, 1(4), 337-365, 1996.
- [2] Z. Adıyaman, Uzaktan Eğitim Yoluyla Yabancı Dil Öğretimi, *The Turkish Online Journal of Education Technology*, 1(1), 92-97, Tojet 2002
- [3] S. Aydın, İngilizce Öğrenenlerin Öğrenme Ortamı Olarak İnterneti Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Analiz, **Türkiye’de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi**, Ankara, 170-177, 2007
- [4] E. Kılıç Çakmak, E. Güneş, S. Çiftçi, M. T. Üstündağ, Web Sitesi Kullanılabilirlik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik, Güvenirlilik Analizi ve Uygulama Sonuçları, *Pegem Journal Of Education and Instruction*, 1(2), 31–40, Ankara, 2011
- [5] Ş. Kalaycı, **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., 3. Baskı, İstanbul, 2008
- [6] K. Özdamar, **Spss ile Biyoistatistik**, Kaan Kitabevi, İstanbul 2003
- [7] Işık, A. H., Karakış, R., Güler, İ., Postgraduate students’ attitudes towards distance learning (The case study of Gazi University), *Procedia - Social and Behavioral Sciences(Elsevier)*, 9(1), 218-222, 2010.

